

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

שיחת

כבוד קדושת
אדמו"ר מנחם מענדל

זצוק"לה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

י"ב תמוז ה'תשכ"ג

בלתי מוגה

חלק ג – יו"ל לש"פ מטות-מסעי היתשס"ו

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושש לבריאה

מאה וארבע שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' שלום עי"ה

בהרה"ח הרה"ת ר' אלחנן דובער הי"ד

מרוזב

נלבי"ע אי דראש-חודש תמוז, ה'תשס"ו

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס על ידי

חברי ועד הנחות בלה"ק

בסביבתו — ניתנו לנשי ובנות ישראל, שהם ממלאים את רצון העליון "קדושים תהיו", שעיי"ז יהי במילא גם הענין ד"כי קדוש אני" (כנ"ל סל"ז), וכמ"ש בסיום הפסוק: "אני ה' אלקיכם", כחכם וחיותכם²⁷⁵.

ואז — "ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך ולתת אויביך לפניך"²⁷⁶,

ונעשה גם הענין ד"ושכנתי בתוכם"²⁷⁷, בתוך כל אחד ואחת²⁷⁸,

וזה יקרב את בנין ביהמ"ק השלישי, שאז יקויים "ושכנתי בתוכם" כפשוטו, בבית המקדש דלעתיד לבוא, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "עסן עסט זיך כו"י].

* * *

Published and Copyright 2006 by

VAAD HANOCHOS BLAHAK

788 Eastern Parkway Suite #408

Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (718) 778-5776

E-mail: info@lahak.org

Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5766 • 2006

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס "ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (718) 778-5776

סדר ועימוד בתכנת "תג". הפצה בארצות-הברית: (718) 735-4585

(275) ראה טושו"ע ואדה"ז או"ח ס"ה.

(278) ראה אלשיך עה"פ. שלי"ה סט, א.

ועוד.

(276) תצא כג, טו.

למאני' מכבודתי" (266), שעל ידם ניתוסף כבוד לאדם הלובשם, ועד — כמ"ש²⁶⁷ "ועשית בגדי קודש לאהרן . . לכבוד ולתפארת", וכפי שהרמב"ם מבאר בארוכה במורה נבוכים²⁶⁸ גודל ענין הקדושה הקשור ונמשך בפועל כאשר ישנם הלבושים המתאימים, ובמיוחד כאשר מעיינים ביסוד הדברים בזהר וקבלה²⁶⁹ שעליהם בנויים דברי הרמב"ם כמו"נ בכיאר ענין זה.

מ. וזהו גם מה שמצינו בנוגע לטומאת נגעים — ובהקדמה: טומאת נגעים היא אחת הטומאות הכי דקות והכי חמורות, שיש בה שני הפכים:

מחד גיסא, יש בה ענין של דקות וזכות ("א' איידלקייט"), שכל זמן שהכהן אינו אומר "טמא", הרי זה טהור²⁷⁰. — בנוגע לענינים של כשרות וטרפות הקשורים עם אכילה ושתי', אין נפק"מ אם פסקו את הדין אם לא; הנפק"מ היא רק אם עבר בשוגג או במזיד. אבל בנוגע לטומאת נגעים, הנה כל זמן שהכהן אינו אומר בפועל "טמא", הרי זה טהור.

ולאידך גיסא, כאשר הכהן אומר "טמא" — הרי זו טומאה שיש בה כו"כ איסורים והרחקות: "טמא טמא יקרא"²⁷¹, "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו"²⁷² וכיו"ב — ענינים שלא מצינו כמותם אפילו אצל מי שנטמא במת שהוא אבי אבות הטומאה²⁷³.

ובכן: מהו הענין שמכפר על נגעים — דוקא בגדי כהונה²⁷⁴; לא ענין הקרבנות, שקשור עם ענינים פנימיים, אלא דוקא בגדי כהונה, שקשור עם ענינים מקיפים (ועד"ז בנוגע ללשון הרע²⁷⁴, שגם הוא ענין של מקיף, כמו נגעים כו').

מא. והמעשה הוא העיקר¹⁸:

בכניסתינו לתקופת תמוז, שבה שוררת החמימות הכי גדולה ממשך כל השנה — מוטל חוב וזכות, הן על אנשים והן על נשים, בנוגע לענין הצניעות, ביתר שאת וביתר עוז מאשר במשך כל ימי השנה. ועיקר הכחות לפעול זאת הן בנוגע לעצמו והן בנוגע לכל הנמצאים

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ מטות-מסעי, מבה"ח מנחם-אב, הננו מוציאים לאור חלק שלישי מהתוועדות חג הגאולה י"ב תמוז, ה'תשכ"ג — הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון יצא לאור לש"פ חוקת-בלק, חלק שני יצא לאור לש"פ פינחס, וחלק האחרון י"ל אי"ה לש"פ דברים).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק פ' פינחס, י"ט תמוז, ה'תשס"ו
מאה וארבע שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ"י.

(266) שבת קיג, סע"ב. וש"נ.
(267) תצוה כח, ב.
(268) ח"ג פמ"ה.
(269) ראה זח"ב רכט, סע"א ואילך. קה"י
בערכו.
(270) נגעים רפ"ג. רמב"ם הל' טומאת
צרעת פ"ט ה"ב.
(271) תזריע יג, מה.
(272) שם, מו.
(273) פרש"י פסחים יד, רע"ב. מפרשי
המשנה לכלים ואהלות בתחלתן. ועוד.
(274) ראה ערכין טז, א. וש"נ.

אני", והיינו, שע"י "קדושים תהיו", "הוּו פרושין כו"²⁶⁰, שזהו ענין הצניעות, בכחו של יהודי להידמות ולהשתוות עם קדושת הקב"ה, "קדוש אני".

ולמעיר מהפירוש הפנימי הידוע במארז"ל²⁶¹ "קדושים תהיו, יכול כמוני, ת"ל כי קדוש אני, קדושתו למעלה מקדושתכם"; אבל, גם להפירוש הפשוט שאי אפשר שקדושתכם תהי' כמו קדושתו, הרי, מהקס"ד "יכול כמוני" גופא, מוכח, שיש לזה שייכות כל-שהיא לקדושת הקב"ה, והראי', שהתורה נותנת טעם לציווי "קדושים תהיו" — "כי קדוש אני".

ומזה מובן, שע"י קיום הציווי "קדושים תהיו", שהו"ע הצניעות, מתקרבים ומתקשרים עם הענין ד"קדוש אני".

לח. ולהעיר:

אע"פ שקודם החטא לא הי' צורך בענין הלבושים, כיון ש"לא יתבוששו" (כנ"ל סל"ה), וכמו"כ כאשר יהי' תכלית השלימות בעולם, אזי "לא יכנף עוד מוריך" (לא יתכסה ממך בכנף בגדיו)²⁶², מ"מ, במשך הזמן שבינתיים, הנה כדי לתקן את ענין החטא, וכדי לבוא לקיום היעוד "ולא יכנף עוד מוריך", הרי זה דוקא כאשר ישנו תחילה ענין הצניעות, ע"ז שיהיו הלבושים במילואם.

ומה גם שכל אחד מישראל הוא כהן, כפי שנצטוו בני" קודם מתן-תורה: "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש"²⁶³, וכהן שעבד עבודתו בהיותו מחוסר בגדים, חייב כו"²⁶⁴ (היפך החיים), והרי הענין ד"מחוסר בגדים" אינו בלי בגדים כלל, אלא גם כאשר חסר בגד אחד, הרי זה כבר שלא בסדר לגמרי!

לט. ויש להוסיף בזה — שלאחרי החטא, הנה דוקא ע"י לבושים יכולים להגיע למקומות כאלו ולהשיג ענינים כאלו שאי אפשר להגיע אליהם ולהשיג אותם ע"י אורות פנימיים:

בכחות האדם יש כחות פנימיים, ויש גם כחות שנקראים בשם כחות מקיפים — שהם בדוגמת לבוש, שנותן כח בכחות הפנימיים.

ועד"ז בלבושי האדם — ישנם לבושים שהם רק "למחסה ולמסתור מזרם וממטר"²⁶⁵, אבל יש לבושים שנקראים "מכבדותא" ("ר' יוחנן קרי

כח. ישנו מנהג¹⁹⁰ שבהתוועדות די"ב-י"ג תמוז, ימי הגאולה של רבינו נשיאינו, עורכים גם "מגבית" עבור הבתי-ספר "אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש", שנקראים על שמו.

ומובן גודל ענין הקריאה בשמו — ע"ד המבואר במאמר¹⁹¹ בענין "הלך הקב"ה כו" לקנות לו שם¹⁹², שהו"ע המשכת הארה שיש בה מבחי' הפנימיות, כמו בקריאת שם האדם כדי שיהי' פונה אליו (שזהו גם הענין ד"מקרא", כאדם הקורא לחבירו¹⁹³), שע"ז נפנה אליו (לא רק בענין חיצוני, אלא) בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו וכל המציאות שלו, ומזה מובן, שענין השם אינו רק הארה חיצונית, שאין לה שייכות ואחיזה עם הדבר הנקרא בשם זה, אלא זהו ע"ד "בית יד" שעל ידו לוקחים את הדבר כולו.

וע"פ הפס"ד המבואר בארוכה באחרונים¹⁹⁴ (מיוסד על דברי הגמרא¹⁹⁵) בנוגע לנתינת צדקה עבור החזקת תורה, שנוסף על מצות הצדקה, ונוסף על השכר דזבולון על החזקת התורה דישכר, יש לנותן חלק בלימוד התורה (בתור מצות תלמוד תורה) שילמד מכאן ולהבא — הרי כן הוא גם בנוגע למגבית זו, שבכספים אלו ישתמשו עבור לימוד התורה, כך, שיש בזה מעלת הצדקה, מעלת החזקת התורה, וגם חלק בלימוד התורה שילמדו תינוקות של בית רבן או תלמידים גדולים, לאחרי בר-מצוה, מכאן ולהבא, הודות לכספים שנאספו במגבית זו.

וע"ד הרגיל במגביות אלו — לא נוגע ענין הפירסום דוקא.

וכיון שישנם כאלו הרוצים (ומסתמא רובם רוצים) שיזכירו אותם על הציון של בעל השם — יתן כל אחד כפי נדבת לבו הטהור, ועוד

(188) דניאל ז, יג.

(189) ישע"י ס, כב. וראה סנהדרין צח, א.

(190) ראה גם שיחת י"ג תמוז דאשתקד רע"ב. ובכ"מ.

סל"ח (ת"מ חל"ד ע' ואילך). וש"נ.

(191) ראה רמ"א יו"ד רסרמ"ו, ובנ"כ שם.

(192) קה"ר פ"ז א (ב). מדרש שמואל פכ"ג.

(193) ראה תניא ספ"ז. לקו"ת פינחס עו,

(194) ראה רמ"א יו"ד רסרמ"ו, ובנ"כ שם.

(195) סוטה כא, א.

(260) פרש"י עה"פ.

פל"ו (מו, א).

(261) ויק"ר ספכ"ד. וראה מאור עינים פ'

(262) יתרו יט, ו.

קדושים.

(264) סנהדרין פג, א. פרש"י תצוה כח, מג.

(262) ישע"י ל, כ (ובפרש"י). וראה תניא

(265) לשון הכתוב — ישע"י ד, ו.

(מלאכה שמוטב שלא הי' צורך בה), שאינה "מלאכת מחשבת" (שאסרה תורה)²⁵¹, כן, שאין זה דבר חשוב.

ובכל אופן — עם הפלפולים או בלעד — בנוגע לפועל, התחיל כבר הזמן שבו צריכים להזהיר בעיקר בנוגע לענין הצניעות (כמדובר גם בהתוועדות שלפנ"ז²⁵²), הן בנוגע לאורך הלבושים, והן בנוגע לסוג הלבושים, שלא יהיו מחומר שהוא בדוגמת נייר או זכוכית... אלא שהי' זה "לבוש", שצריך להיות מכסה ומסתיר ומעלים.

לו. ובהקדמה — שענין זה נוגע הן לאנשים והן לנשים, שהרי דיני צניעות, בגדים ארוכים וכו', נאמרו הן בנגע לנשים והן בנוגע לאנשים. אבל אעפ"כ, בזה גופא יש חילוק, ודוקא מצד המעלה שבדבר: כיון "שאינן האשה אלא ליופי" (כדברי הגמרא²⁵³), וצריך להיות "כל כבודה בת מלך פנימה"²⁵⁴, דוקא בגלל שיש אצלה ענין היופי — כמבואר הטעם על זה בקבלה וחסידות²⁵⁵, והעיקר הוא "מעשה רב"²⁵⁶, שכן הוא בפועל — הרי מזה גופא מובן שענין הצניעות נוגע בעיקר לנשים.

וזהו גם מה שמצינו בגמרא²⁵⁷ "שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן שמשו בכהונה גדולה, אמרו לה חכמים, מה עשית שזכית לכך, אמרה להם, מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי", היינו, שהזכות שיהיו שבעה בנים ששימשו בכוונה גדולה באה (לא מצד הצניעות שהיתה אצל האב — אף שבודאי הי' גם הוא צנוע, אלא) מצד הצניעות של האשה דוקא, "כל כבודה בת מלך פנימה".

וכיון ש"אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו"²⁵⁸, הרי מזה גופא שענין זה נדרש יותר מהאשה, "בת מלך", מובן, שניתנו לה כחות יתרים או כחות מיוחדים להתמודד ולנצח במלחמת היצה"ר — שנטפל במיוחד לענין שנוגע יותר לנשמה שהיא "חלק אלקה ממעל ממש"¹⁰⁹ — ולהצליח ליישם את ההנהגה ד"כל כבודה בת מלך פנימה", ולקבוע סדר זה בכל הנהגות הבית, גם אצל הבעל והאח, הבנים והבנות, שגם הם יתנהגו בדרך האמורה.

לז. ומובן עד כמה נוגע ענין זה — ממ"ש²⁵⁹ "קדושים תהיו כי קדוש

יותר, ויציין גם שמו בצירוף שם האם, למען להזכירו על הציון של בעל השמחה והגאולה.

ויהי"ר שהשמחה והגאולה יומשכו מימים אלו על כל השנה כולה, ומבעל השמחה והגאולה לכל אשר בשם ישראל יכונה,

ויקויים האמור לעיל (סי"א-ב) אודות דברי בעל השמחה והגאולה בהתחלת התוועדות י"ב תמוז תש"ג, ע"ד הברכה לכלל ישראל "ברוכים תהיו", שכיון שאין מיתה בציבור, הרי הברכה, הכלי-קיבול להברכה ועד להברכה בפועל ממש למטה מעשרה טפחים, בתקפם עומדים, וצריכים רק להמציא את היד או את הכיס, ואז מקבלים אותה "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"¹⁹⁶ כפי שנמשכה ונתגלתה ע"י עבדיו הנביאים¹⁹⁷, ולאחרי זה — ע"י "מאן מלכי רבנן"¹⁹⁸, הנשיאים שבכל דור ודור, אשר, כדברי רש"י¹⁹⁹, הרי הם כל אנשי הדור.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה שיחלקו הפתקאות עבור המגבית, ואח"כ צוה לנגן (והתחיל לנגן בעצמו) הניגון "אדיר הוא בעליונים"].

* * *

כט. [כ"ק אדמו"ר שליט"א ניגן בעצמו הניגון "צמאה לך נפשי", כבא אחר כבא, ולאחרי כבא הג', הפסיק ואמר בהתרגשות רבה:] ידועה תורת הבעש"ט — כפי שנמסרה ע"י רבינו הזקן, ואח"כ ע"י רבינו נשיאינו²⁰⁰ — על הפסוק²⁰¹ "צמאה לך נפשי גו' כן בקודש חזיתך", הלואי בקודש חזיתך.

דוד הי' במדבר יהודה, "בארץ צי' ועיף בלי מים"²⁰¹, שלכן "צמאה לך נפשי כמה לך בשרי", וכמ"ש בפסוק נוסף שהי' במעמד ומצב ש"גרשוני היום מהסתפח בנחלת הוי"²⁰².

ואעפ"כ התברך "כן בקודש חזיתך", הלואי בקודש חזיתך — הלואי שכן יהי' גם בקודש (שהרי מובטח לו ש"מן המיצר" יבוא אל המרחב האמיתי), שגם אז יהי' הענין ד"חזיתך" ע"ד שהי' מתוך עקא ודחקות, "בארץ צי' ועיף", במדבר יהודה.

(200) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט)

בהוספות סס"ד. וש"נ.

(201) תהלים סג, ז'.

(202) שמואל"ב כו, יט.

(196) נוסח ברכה הג' דברהמ"ז.

(197) ע"פ לשון הכתוב — עמוס ג, ז.

(198) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב

(ברע"מ).

(199) חוקת כא, כא.

(256) שבת כא, א. וש"נ.

(257) יומא מז, א.

(258) ע"ז ג, סע"א.

(259) קדושים יט, ב.

(251) חגיגה יו"ד, סע"א ואילך. וש"נ.

(252) שיחת ש"פ שלח ס" (לעיל ע').

(253) תענית בסופה. וש"נ.

(254) תהלים מה, יד.

(255) ראה לקו"ת שה"ש מ, א. ובכ"מ.

[והמשיך כ"ק אדמו"ר שליט"א — וכל הקהל אחריו — לנגן בהתעוררות גדולה. ואח"כ אמר:]

ל. דובר כמ"פ אודות המבואר בנוגע לענין הנבואה, שאע"פ ש"רוח ה' דבר בי ומלתו על לשוני" 203, מ"מ, אימתי היו בטחים שתתקיים בפועל למטה ולא יגרמו העלמות והסתרים כו' — כאשר היתה התחלה הקשורה עם פעולה בגשם, שלכן מצינו בכמה נבואות שהקב"ה צוה לעשות ענין של מעשה בפועל 204.

ויש לומר בדרך אפשר שזהו גם ביאור שהענין דביאת המשיח צריך להתחיל מיצי"מ, כידוע 205 בפירוש הכתוב 206 "כימי צאתך מארץ מצרים גו'", "ימי" לשון רבים (כקושיית הזהר 207: "כיום מיבעי לי"), שקאי על כל הימים החל מחמשה עשר בניסן הראשון עד לביאת גואל אחרון, משיח צדקנו — דלכאורה, מהו ההכרח שיהי' זה ענין אחד, שהתחלתו ביצי"מ, וסיומו כשיבוא משיח בגלוי למטה מעשרה טפחים?

ולהעיר שעד"ז מצינו (לא רק בזהר, אלא גם) במדרש 208 הסיפור, כאשר געתה פרתו, אמר לו הערבי חרב בית מקדשך, ומיד כאשר געתה פרתו פעם שני', אמר שנולד מושיען של ישראל — דלכאורה, מהו ההכרח שמיד ברגע החורבן צריכה להיות לידת מושיען של ישראל?

אך הענין הוא — ע"ד משנ"ת במאמר 209, שכדי שהאור יוכל להיות נמשך בגילוי, וכדי שהצמצום יוכל לפעול פעולתו, יש צורך שבאור יהי' כלול ענין הצמצום, ובהצמצום יהי' כלול ענין האור. ועד"ז בנדוד — שכדי שתוכל להיות היציאה מן הגלות, הנה מיד בהתחלת הגלות צריך להיות כבר ענין של גאולה.

ובפרט ע"פ הביאור הקודם — שכדי שביאת המשיח תהי' דבר ברור ומובטח, מקשרים זאת עם פעולה גשמית: יציאה ממצרים, כך, שהגאולה ממצרים היא ראש לכל הגאולות שלאח"ז ("ראש" שאינו נפרד מהם, אלא מחובר עמהם), והיינו, שאז התחילו כבר הימים שסופם יהי' "באחרית הימים", בביאת משיח צדקנו.

וכן הוא בכל הענינים; ענינים כלליים, וענינים הנוגעים לרבים,

יהיו באופן של "ופרצת" — "נחלה בלי מצרים" 246 — "ימה וקדמה וצפונה ונגבה" 247.

* * *

לה. אודות תקופת תמוז,

— שבה היתה הגאולה של נשיא הדור, והרי כל ענין הוא בהשגחה פרטית, ועאכו"כ ענינים כלליים, ובפרט של איש כללי כמו נשיא הדור —

איאת בגמרא 248 שאז הוא תוקף החום יותר מכל זמני השנה, ולכן, כאשר רוצים להביא דוגמא על ענין הקרירות, אומרים: "חמרא אפי' בתקופת תמוז קרירא לי".

ולכן רואים גם בפועל, בנוגע ללבושים:

כאשר צריכים לפעול שהלבושים יהיו ארוכים, ויכסו לכל-הפחות את חלקי הגוף שע"פ שו"ע צריכים להיות מכוסים — הנה בשעה ששורר בחוץ כפור חזק, אין צורך כ"כ להתווכח על זה עם "יושבי קרנות";

אבל כשבאים לתקופת תמוז — אזי מתחילה ה"בהלה": יש צורך — טוענים הנ"ל — שהגוף, שהוא נכסיו של הקב"ה, יהי' בגלוי, והלבושים יהיו בצמצום הכי גדול...

ועד שתולים זאת — כביכול — בעניני תורה, ומפללים ב"חסרון" שבענין הלבושים:

לכל לראש — יכולים הלבושים להביא לענין של תאוות הכבוד, לרדוף אחר מלבושי כבוד כו', וכדאיאת בלקו"ת 249 שהקליפה שקשה ליפטר ממנה יותר מאשר מהקליפה הקשורה עם תאוות האכילה ושתיה, היא, הקליפה הקשורה עם לבושים.

ועוד זאת — שענין הלבושים אינו אלא הכרח בלבד, שהרי רק לאחר חטא עה"ד, שנתבטל הענין ד"לא יתבוששו" 250, אזי נעשה צורך בענין הלבושים, וא"כ, הרי זה בבחינת "מלאכה שאינה צריכה לגופה"

248) שבת נג, א.

249) אחרי כה, ב.

250) בראשית ב, כה. וראה תו"מ חל"ב

ס"ע 391 ואילך. וש"נ.

246) שבת ק"ח, סע"א.

247) כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה לא'

המסובים לומר "לחיים", באמרו בבת-שחוק

שיהי' זה באופן של "כוסו רוי", רכ"א לוגין...

(ראה יומא עו, א).

206) מיכה ז, טו.

207) ח"ג קעו, רע"א.

208) איכ"ר פ"א, נא.

209)

203) שם כג, ב.

204) ראה דרשות הר"ן דרוש ב. רמב"ן

לך לך יב, ו. לבוש על הרקאנטי לך לך שם.

205) רד"ה כימי צאתך תש"ח (סה"מ

תש"ח ע' 159).

ההתחלה היא מ"ימה" — מערב, שהוא מלשון ערב²³⁰, כי, כאשר החמה שוקעת במערב אזי נעשה חשכת הערב. וכן הוא בענין הספירות — ש"מערב" קאי על ספירת המלכות²³¹, שהיא הספירה היותר אחרונה, ועד כפי שהמלכות היא למטה מטה, ב"בירא עמיקתא". וזהו גם מ"ש בספרי קבלה²³² ש"מערב" ר"ת "רחל²³³ מבכה על בני²³⁴", וכהמשך הכתוב: "כי איננו", וכהדיוק בזהר²³⁵ שלא נאמר "כי אינם", אלא "כי איננו", היינו, שלא ניכר אצלם האלקות שבנפשם.

ומן המיצר והדוחקא ד"ימה" — הרי הוא מדלג עד "קדמה" ("ימה — וקדמה"), בחי' קדמונו של עולם (כמארז²³⁶ שמביא רש"י על הפסוק²³⁷ "ויסע גו' מקדם", "מקדמונו של עולם"), היינו, שמעמיד את עצמו למעלה מהעולם, למעלה מעלה מכל סדר השתלשלות.

והרי הדילוג מ"ימה" ל"קדמה" הוא ע"י תגבורת העבודה, שזהו אופן העבודה של בעל-תשובה, שעבודתו היא באופן של סייגים וגדרים וצמצומים כו', וכידוע מאמר המגיד²³⁸ בנוגע למארז²³⁹ "לא יאמר אדם אי אפשי כו' אלא אפשי ומה אעשה שאבי שבשמים גזר עלי", שזהו סדר ההנהגה של צדיק, אבל בעל-תשובה צריך לומר "אי אפשי כו'", והיינו, שצריך לדון ולצמצם ולהגביל את עצמו כו' — שזהו "צפונה", שהו"ע הצמצום והגבורה והדין²⁴⁰.

ואז באים ל"נגבה" — כמ"ש באברהם ("האדם הגדול בענקים"²⁴¹) "הלוך ונסוע הנגבה"²⁴², כמבואר בספרי קבלה²⁴³ שזהו ענין החסד, חסד עליון — "רב חסד"²⁴⁴, ועד לבחי' חסד דעתיק יומין, ד"לית שמאלא כהאי עתיקא"²⁴⁵.

ומשם נמשך למטה מטה באופן של חסדים גלויים, אלא שזהו באופן של תגבורת החסדים; ועי"ז נפעל למטה שגם הענינים הגשמיים

(230) ראה אוה"ת מסעי ע' א'שצו.
 (231) פרדס בעה"כ ערך מערב — הובא
 באוה"ת שם ע' א'שצו.
 (232) קה"י בערכו.
 (233) ירמ' לא, יד.
 (234) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת-
 שחוק: "דא' וועט זיך דער עולם אויפכאפן"...
 (235) ח"א רי, א. ח"ב כט, ב. ח"ג כ, ב.
 (236) ב"ר פמ"א, ז.
 (237) לך לך יג, יא.
 (238) ראה מגיד דבריו ליעקב בהוספות
 ס"מ. וש"נ.
 (239) תו"כ ופרש"י קדושים כ, כו.
 (240) ראה לקו"ת תזריע יט, סע"ד ואילך.
 ובכ"מ.
 (241) יהושע יד, טו. וראה ב"ר פי"ד, ו.
 (242) לך לך יב, ט.
 (243) ראה פרדס שכ"ב פ"ב. פ"ד. תו"א
 ר"פ יתרו. לקו"ת ר"פ בהעלותך. ובכ"מ.
 (244) ראה לקו"ת שם ל, ד ואילך. ובכ"מ.
 (245) זח"ג קכט, א. וראה שם רפט, א.

ואפילו ענינים הנוגעים ליחיד, ועד לענינים הנוגעים לפרט (שזהו פחות מיחיד).

לא. ועד"ז בנוגע ליציאה מן המיצר אל המרחב של אחינו בני הנמצאים במדינה האמורה:

יש כבר התחלה בזה הקשורה עם ענין של פעולה במעשה בפועל — שהוציאו מן המיצר אל המרחב את ה"ראש" וה"נשיא" שלהם, אשר, "מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש"⁵⁷,

ואח"כ היתה התחלה ביציאה מן המיצר אל המרחב גם בנוגע ל"אברים" — שהוציאו משם את אלו שנמצאים עתה בכפר-חב"ד, ומתוועדים שם ג"כ בהתוועדות של ימי הגאולה — גאולתם וגאולתנו וגאולת כל אחינו הנתונים בשבי, וגאולת כל כלל ישראל, שלהם העניק רבינו נשיאנו את ברכתו: ברוכים תהיו.

ומזה מובן גם שכל חיזוק וכל תוספת ברכה אצל אלו שנמצאים כבר במרחב, הרי זה מחזק ומוסיף בברכה הנמשכת לחלק מה"קומה שלימה"²¹⁰ שנמצא לעת-עתה בגלוי במעמד ומצב שאינו באופן של מרחב עם כל הפירושים.

ויהי רצון שתהי' גאולה מכל הענינים המבלבלים ומכל ההעלמות וההסתרים, בכפר-חב"ד, ובסניפיו בכל מקום שהם, ועי"ז יתוסף אצל כל אלו השייכים לבעל השמחה והגאולה, ועד לכל אשר בשם ישראל יכונה. וכמבואר כמ"פ — צריכים אנו שתהי' הגאולה כפשוטה, ועד למטה מעשרה טפחים, גאולת הנפש וגאולת הגוף, שתומשך בגלוי לעיני בשר, ובעגלא דידן, ובחסד וברחמים, בטוב הנראה והנגלה.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן "ופרצת", ועמד ורקד על מקומו בשמחה רבה].

* * *

לב. ישנה תשובת הצמח-צדק²¹¹ בנוגע להלכות חנוכה בענין סדר הדלקת נרות חנוכה (שיש בזה כמה דעות באחרונים²¹²), שבה נעמד על דברי הגמרא²¹³ בנוגע לסדר הזאת דם הקרבנות ד' מתנות על ד' קרנות,

(210) ראה לקו"ת ר"פ נצבים. ובכ"מ.
 (211) או"ח סי' סז.
 (212) ראה טושו"ע או"ח סוסתרע"ו, ובכ"כ שם.
 (213) יומא נח, ב ואילך.

והובא שם הכלל "שכל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין", ועל זה מבסס את דבריו עד לפס"ד להלכה.

[ולזהעיר, שכלל זה נוגע גם להסיבוב שבאמירת "בואי בשלום .. בואי כלה" בסיום "לכה דודי"²¹⁴, אף שלא נזכר בתשובת הצ"צ הנ"ל].

ועפ"ז אינו מובן סדר הכתוב²¹⁵ "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה" — ימה וקדמה, מערב ומזרח, ואח"כ צפונה ונגבה, שמאל וימין — שכן, באיזה אופן שיתפרש הכלל ד"כל פינות כו' דרך ימין" (כפי שמביא הצ"צ הדעות בזה), הרי הסדר שבכתוב זה הוא סדר אחר לגמרי?

לג. ויש לומר הביאור בזה — שהסדר ד"ימה וקדמה וצפונה ונגבה" הוא כאשר מדובר אודות הנהגה באופן של "ופרצת", שזוהי הנהגה שונה לגמרי מההנהגה ד"כל פינות שאתה פונה כו'":

"כל פינות שאתה פונה כו'" קאי על הליכה בסדר מסודר (ולא באופן שיוצא מהגדר ומדידה והגבלה שלו), שאז ישנה הוראה כללית שצריך לילך דרך ימין; לא בסיטרא דשמאלא ח"ו, אלא דרך ימין, "ימין מקרבת"²¹⁶, שזהו סדר הקדושה, כדברי הגמרא²¹⁷ "מן שמיא מיהב יהבי", ובהתאם לכך צריכה להיות גם הנהגת האדם — שצריך להידבק במדותיו, "מה הוא חנון ורחום אף אתה הי' חנון ורחום"¹⁵⁷ — להתנהג באופן של "מיהב יהבי" (ולא להיפך ח"ו), כמו אברהם אבינו, "אברהם אוהבי"²¹⁸, "איש החסד"²¹⁹, ולכן, "כל פינות שאתה פונה" — היכן שפונה וכל מה שעושה — הרי זה צריך להיות "דרך ימין".

ומזה נמשך גם בנוגע לפני' כפשוטה — וכאמור לעיל (ס"ב) שהענינים כפשוטם משתלשלים מהענינים שלמעלה מהם, כלשון רבינו הזקן: "שנשתלשלו מהן" — שצריכה להיות "דרך ימין". וזהו גם הדיוק ע"פ מנהג ישראל שיהיו הלבושים באופן של ימין על שמאל²²⁰, ולא כמנהג המדינה להיפך.

אבל יש בתורה גם חידוש בסדר העבודה:

לא זו בלבד שאומרים ליהודי שצריך להיות "מעלין בקודש"¹⁵³,

ולילך "מחיל אל חיל"²²¹, מדרגא לדרגא, באופן ש"מי שיש לו מנה רוצה מאתיים"²²², מחר כפליים מהיום, ומחרתיים כפליים מאתמול, אלא אומרים לו שצריך להיות סדר של "יציאת מצרים" — לצאת לגמרי מהגבולים שלו; לא רק להרחיב אותם, כמ"ש²²³ "הרחיבי מקום אהלך", כמה פעמים ככה — שכן, זהו סדר הרגיל, אבל מזמן לזמן צריכה להיות העבודה באופן של "ופרצת", לצאת לגמרי מהמדידה והגבלה שלו.

אך נשאלת השאלה: כיצד יכולים לתבוע זאת אצל יהודי בהיות נשמתו מלובשת בגוף, והגוף נמצא ב"בירא עמיקתא"²²⁴, בעוה"ז הגשמי והחומרי, עולם כזה שאודותיו אומרים "הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידן"²²⁵, והנהגת רוב העולם (אפילו מבנ"י) — "אחרי רבים להטות" — היא כדעת ר' ישמעאל באופן ד"הנהג בהן מנהג דרך ארץ"²²⁵, ומצד "מנהג דרך ארץ" נדרשת ההליכה מתוך חשבון וסדר — סדר שבו יש אפשרות לילך "דרך ימין", או ח"ו להיפך — עבודה שהיא בסדר השתלשלות, בערך למעמדו ומצבו הקודם, אלא שמתעלה קצת או אפילו הרבה, אבל באופן שבערך, ולא באופן של יציאה לגמרי ממדידה הגבלה!?

והמענה על זה — ע"פ מ"ש הרמב"ם בהלכות דעות בנוגע להליכה ב"דרך הישרה היא מדה בינונית .. שהיא רחוקה משתי הקצוות ריחוק שוה ואינה קרובה לא לזו ולא לזו"²²⁶, שזהו רק אצל מי שהלך כל ימיו בדרך הישר, שאז "אני ערב לו"²²⁷ שיהי' הכל כשורה; אבל מי שחטא ופגם ועבר את הדרך והלך בקצה הבלתי-רצוי, אזי הרפואה והעצה לזה — ש"ירחיק עצמו לקצה השני כו"²²⁸, היינו, לא בדרך הממוצעת, אלא לדלג אל הקצה העליון, מן הקצה אל הקצה שלא בערך, וכפי שמאריך הרמב"ם²²⁹ במעלת הבעלת-שובה, ש"אמש הי' זה שנאוי לפני המקום וכו', והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד".

וזהו הענין ד"ופרצת" — שאין זו עבודה מסודרת, אלא עבודה שלמעלה מכל הסדרים.

לד. וכאשר העבודה היא באופן ד"ופרצת" — הרי זה באופן

ד"ימה וקדמה וצפונה ונגבה":

(221) תהלים פד, ח.
 (222) ראה קה"ר פ"א, יג. פ"ג, יו"ד.
 רמב"ן ובחיי ס"פ חיי שרה. ועוד.
 (223) ישעי' נד, ב.
 (224) ע"פ לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.
 (225) ברכות לה, ב.
 (226) פ"א ה"ד.
 (227) פ"ד ה"כ.
 (228) שם פ"ב ה"ב.
 (229) הלי' תשובה פ"ז ה"ו.

(214) ראה סידור רבינו הזקן — עם ציונים מקורות והערות (קה"ת תשס"ד) במילואים ס"כ. וש"נ.
 (215) ויצא כח, יד.
 (216) סוטה מז, א. וש"נ.
 (217) תענית כה, א (לגירסת הע"י).
 (218) ישעי' מא, ח.
 (219) לקו"ת חוקת סג, א. ובכ"מ.
 (220) ראה גם תו"מ ח"ה ע' 180 הערה 49. התוועודיות תש"נ ח"ב ע' 50. ח"ג ע' 381 הערה 70. ע' 411 הערה 24. ועוד.